

Programma Studiedag De kracht van taal! Kansrijke initiatieven in het mbo

Vrijdag 8 maart 2023

Op deze studiedag zijn sprekers uitgenodigd die vertellen over goede initiatieven om de taalontwikkeling van de studenten in het mbo te (blijven) stimuleren. Dat kunnen initiatieven zijn die al lang geleden genomen zijn of recente innovatieve experimenten. Het betreft kleine goed-werkende interventies en grootscheepse campagnes gericht op taal. Doel van de studiedag is inspiratie bieden voor de lessen Nederlands, voorbeelden te geven hoe taalbewustzijn in het team op gang te brengen en ideeën te presenteren hoe taal schoolbreed op de kaart te zetten.

Programma De kracht van taal! Kansrijke initiatieven in het mbo

9.30	Inloop
10.00 - 10.15	Opening
10.15 - 11.15	Zoeken naar gelijke kansen binnen een schoolcultuur met groeiende verschillen. <i>Iliass Hadioui, Erasmus Universiteit in Rotterdam</i> Zaalwissel
11.30 -12.30	Deelsessies: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pilot bootcamp Nederlands: studenten in 10 weken (start)klaar. <i>Liane Beste en Fleurance Stoop-Hagen, MBO College Hilversum</i> 2. Help! Een boek in het mbo. Eerste hulp bij lezen. <i>Yannic van Daele en Annette Janssen, Huis73</i> 3. Opleidingsspecifiek taalbeleid onder de paraplu van taalbeleid vanuit een meertalig perspectief. <i>Liza Graumans, Rijn IJssel en Wilma van de Westen</i> 4. Woord van de Week. <i>Sep van den Berg, ROC van Twente.</i>
12.30 - 13.15	Lunch
13.15 - 14.00	Taal: De kansrijke motor voor het beroep <i>Maurice de Greef, Vrije Universiteit Brussel</i> Zaalwissel
14.15 - 15.15	Deelsessies: <ol style="list-style-type: none"> 5. Een vliegende start met leesbevordering. <i>Angélique Woudenberg, MBO College Airport en Fleur Basten, MBO College West</i> 6. Beroepsgericht, functioneel taalonderwijs voor Nt2-talent in de zorg. <i>Arja de Vries, Aventus.</i> 7. Zonder taal staat alles stil: Onderwijsgroep Tilburg zet stevig in op taalontwikkeling. <i>Sandra Triou, ROC Tilburg</i> 8. Het Vertalen van het leren van het beroep naar het werken in het werkveld. <i>Maurice de Greef, Vrije Universiteit Brussel</i>
15.15 - 16.00	'Pubquiz Taal' in het Docentencafé

Plenaire sessie ochtend

Zoeken naar gelijke kansen binnen een schoolcultuur met groeiende verschillen

Iliass El Hadioui, Erasmus Universiteit in Rotterdam

Onderwijssocioloog Iliass El Hadioui schetst drie trends die direct invloed hebben op de kansenongelijkheid in het klaslokaal. Hij laat vervolgens zien, op basis van het grootschalige onderzoeksprogramma van De Transformatieve School, dat het keren van deze trends vraagt om een collectieve reflex vanuit het professionele team. Hij zal ook ingaan op het switchgedrag van studenten tussen de binnenschoolse en buitenschoolse leefwerelden. El Hadioui laat vervolgens zien hoe jongeren, ondanks deze eventuele mis-match tussen de leefwerelden, veerkrachtigheid kunnen ontwikkelen en komen tot het geloof in eigen kunnen – *self efficacy* – binnen de mini-samenleving van de klas. Deze inzichten zijn gebaseerd op systematisch wetenschappelijk onderzoek op 75 po, vo en mbo scholen binnen het programma De Transformatieve School.

Stads- en onderwijssocioloog Iliass El Hadioui is als wetenschappelijk docent verbonden aan de Department of Psychology, Education and Child Studies van de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Verder is hij programmaleider binnen het cultuurveranderings -en professionaliseringsprogramma De Transformatieve School. Hij is als onderzoeksleider van het programma Transformaties in het Grootstedelijk Onderwijs bovendien verbonden aan de afdeling Sociologie van de Vrije Universiteit in Amsterdam en is tevens gastwetenschapper aan de Universiteit van Antwerpen.

Plenaire sessie middag

Taal: De kansrijke motor voor het beroep

Maurice de Greef, Vrije Universiteit Brussel

Taal lijkt steeds belangrijker te worden in de samenleving. Woonzorgcentra, maar ook bedrijven in de logistiek willen medewerkers die een goed gesprek kunnen voeren met hun cliënten en goed contact kunnen leggen met collega's. Toch blijkt een deel van onze mbo-studenten uit te blinken in het uitvoeren van beroepsmatige handelingen, maar de taal niet helemaal meester te zijn. Soms wordt het als een struikelblok ervaren. Maar we moeten het juist als de kracht voor onze studenten zien. Taal zorgt ervoor dat een student prachtige kansen op de arbeidsmarkt krijgt bij werkgevers. Maar hoe zorgen we er nu voor dat in ons onderwijsproces (intake – leerproces – examinering – uitstroom) het leren van de taal en het beroep hand in gaan! Als zij elkaar hebben gevonden is dat een gouden combinatie! Op basis van onderzoek en good practices uit binnen- en buitenland neemt Maurice de Greef u mee naar een wereld waarin taal en beroep samen optimale kansen kunnen bieden voor onze mbo-student!

Prof. Dr. Maurice de Greef is leerstoelhouder van de UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie aan de Vrije Universiteit Brussel. Hij heeft circa 130 onderzoeken gedaan naar de impact en succesfactoren van leren waarin hij het belang van basisvaardigheden voorop stelt. Hierbij heeft hij met name aandacht voor de deelnemers waarvoor leren niet altijd vanzelfsprekend is (korteropgeleiden, laaggeletterden, migranten, ouderen, voortijdig schoolverlaters). In samenspraak met diverse partners in het werkveld heeft hij in kaart gebracht wat investering in leren kan opleveren zowel voor onze arbeidsmarkt, het welzijn van mensen, de armoedepositie van mensen, maar ook de gezondheid van mensen.

Beschrijving deelsessies ochtend

Deelsessie 1 - Pilot bootcamp Nederlands: studenten in 10 weken (start)klaar

Liane Beste en Fleurance Stoop-Hagen, MBO College Hilversum

In het kader van modulair onderwijs, bieden wij onze studenten ICT en (Gespecialiseerd) Pedagogisch Medewerkers niveau 3/4 een module Nederlands aan van 10 weken waarbij studenten twee uur per week Nederlands krijgen. Daarin kunnen de examenvaardigheden Spreken, Gesprekken Voeren, Schrijven en Lezen en Luisteren worden afgerond. Dit wordt in hybride lesvorm aangeboden; dat wil zeggen dat de lesstof online via Teams plaatsvindt en fysiek wordt behandeld. Kortom, in deze workshop vertellen Liane en Fleur de successen van deze *bootcamp-pilot*, het voldoen aan de vraag van flexibel examineren binnen de vaardigheden van het vak Nederlands, maar ook de ontwikkelpunten en de haalbaarheid hiervan.

Liane werkt op de afdeling ICT, waarbij ze niveau 3 en 4-studenten opleidt en begeleidt naar hun diploma. Ze heeft veel ervaring op NT2-gebied, is tevens taalassessor en neemt diverse examens af binnen het vakgebied Nederlands. Liane is coach, docentbegeleider en docent Burgerschap, heeft hart voor haar vak en is zeer toegewijd.

Fleurance leidt (Gespecialiseerd) Pedagogisch Medewerkers en Onderwijsassistenten (niveau 3 en 4) op door zowel BOL als BBL Nederlands te geven. Daarnaast geeft ze ook les in beroepsgerichte vakken, zoals Verzorging of Ontwikkelingspsychologie. Bovendien is Fleurance intake-begeleider, gedreven mentor van een eerstejaars-klas en probeert ze haar studenten te enthousiasmeren om meer boeken te gaan lezen.

Deelsessie 2 - Help! Een boek in het mbo. Eerste hulp bij lezen.

Yannic van Daele, Mirije Obbema, Huis 73

In deze workshop maak je op praktische wijze kennis met enkele werkvormen uit de brochure '25 Werkvormen leesbevordering in het mbo'. Je krijgt 'het cadeautje dat lezen heet' mee om direct aan de slag te kunnen met je studenten. Laat je inspireren en uitdagen om met je studenten in gesprek te gaan over boeken, lezen en het nut ervan.

"Ik wil van elk kind een lezer maken." Yannic van Daele werkt als Leesconsulent 0-23 jaar bij Huis73 in 's-Hertogenbosch. Zij is werkzaam als leesbevorderaar en biebjuif bij basisscholen, kinderdagverblijven, het praktijkonderwijs, en bij het Koning Willem I College (mbo).

"Wat zou het mooi zijn om samen met alle docenten de kinderen en jongeren aan het lezen te krijgen (of houden), daar gaan we toch voor." Mirije Obbema is Leesconsulent bij Huis73 in 's-Hertogenbosch en werkzaam als leesbevorderaar bij basisscholen en kinderdagverblijven en bij het Koning Willem 1 College (MBO) en als collectionneur.

Deelsessie 3 - Opleidingsspecifiek taalbeleid onder de paraplu van taalbeleid vanuit een meertalig perspectief

Liza Graumans, Rijn IJssel en Wilma van den Westen

Bij Rijn IJssel wordt overkoepelend taalbeleid ontwikkeld vanuit een meertalig perspectief. Vanaf de vaststelling daarvan is elke opleiding – én dienst – aan zet voor hun eigen taalbeleid. Om opleidingen hiervoor een handvat te bieden is bij twee opleidingen Veiligheid (mbo-2 en mbo-3) een werkbaar model ontwikkeld voor de vormgeving en implementatie van opleidingsspecifiek taalbeleid. Andere opleidingen kunnen hiermee hun taalbeleid vormen. Omdat Rijn IJssel geen papieren taalbeleid voorstaan, maar daadwerkelijk en duurzaam veranderd onderwijs, steken ze zo praktisch mogelijk in: taalontwikkeling start immers in de lessen zelf. Toch is er enorm gezocht naar een manier, én vorm, om de docenten anders te laten lesgeven. Studenten zijn erbij betrokken en hadden hun inbreng. Tussentijds is gemeten wat zij aan verandering in de lessen merken, hoe zij dat ervaren en wat dat hen oplevert. Behalve de docenten, zijn ook de studenten zich bewust van het belang van taalvaardigheidsontwikkeling tijdens hun beroepsopleiding. Het format, de weg erheen en de resultaten presenteren Liza en Wilma graag!

Liza Graumans werkt als beleidsmedewerker bij de afdeling Onderwijs en Organisatie van Rijn IJssel, een middelgroot ROC in Arnhem met meer dan 150 opleidingen. Van oorsprong is zij taaldocent Engels. Na het aflopen van het landelijke project Taal en Rekenen heeft zij het taalbeleid bij Rijn IJssel niet alleen op de agenda weten te houden maar ook opnieuw ROC-breed op de kaart gezet.

Wilma van der Westen heeft onder andere bij De Haagse Hogeschool gewerkt als onderzoeker en senior beleidsmedewerker taalbeleid. Zij publiceert veel over taal en taalbeleid. Zij begeleidt nu vanuit een eigen bureau instellingen, opleidingen en docenten op het gebied van taalbeleid. Daarnaast is zij lid van de Commissie Staatsexamen NT2. Als externe deskundige is zij binnengehaald bij Rijn IJssel voor het traject van vormgeving en implementatie van het ROC-brede taalbeleid, daarin werkt zij nauw samen met Liza Graumans.

Deelsessie 4 - Woord van de Week

Sep van den Berg, ROC van Twente

Taal is van ons allemaal! Bij de opleiding haarverzorging op ROC van Twente zijn we een vrij eenvoudige interventie gestart. Elke week staat er één woord centraal. Dit is vaktaal. Dat woord komt die week in elke les terug; zowel in de theorie als de praktijklessen. En dus in verschillende contexten. Deze herhaling werkt voor onze (niveau 2) studenten goed. Daarnaast ontstaat er binnen het team een kruisbestuiving; praktijkdocenten zijn meer met taal bezig en generieke docenten verdiepen zich meer in het kappersvak. Tijdens de workshop laat Sep je graag nadenken over hoe deze interventie binnen jouw eigen opleiding zou passen.

Sep van den Berg is docent-onderzoeker bij ROC van Twente in het practoraat Versterken Leerprocessen (niveau 2) en docent generieke vakken bij de opleiding haarverzorging. Vanuit het practoraat heeft hij bij onder andere team haarverzorging een positief educatief programma (PEP) begeleid. Uit die manier van samenwerken in combinatie met de wens meer met taal te gaan doen, is de interventie Woord van de Week voortgekomen.

Beschrijving deelsessies ochtend

Deelsessie 5 - Een vliegende start met leesbevordering

Angélique Woudenberg, MBO College Airport en Fleur Basten, MBO College West

Een goede leesvaardigheid bij studenten is essentieel voor studiesucces, voor functioneren in de beroepspraktijk en om mee te kunnen doen in de maatschappij. Om deze vaardigheid zo goed mogelijk te ontwikkelen is het belangrijk dat studenten lezen binnen een groot aantal gevarieerde contexten en ervaringen. Lezen is dus niet alleen van belang bij het vak Nederlands, maar bij alle vakken. In deze workshop nemen Angélique Woudenberg en Fleur Basten je mee in hoe zij leesvaardigheid in een zo breed mogelijke context binnen hun opleiding hebben ingevoerd! Denk aan: vrij lezen bij verschillende vakken, samenwerking met de OBA, taalkaarten voor vakdocenten en meer ...

Angélique Woudenberg werkt als docent Nederlands bij de opleiding Steward/ Stewardess. Na afronding van de tweedegraads lerarenopleidingen Aardrijkskunde en Nederlands rondde zij ook een master Pedagogiek af aan de Hogeschool Utrecht. Angélique stimuleert studenten om (Young Adult) boeken te lezen die zij zelf leuk vinden, bijvoorbeeld uit de BookTok. Daarnaast is zij actief betrokken bij het ontwikkelen van een doorlopende leerlijn voor het vak Nederlands, vakoverstijgend lesmateriaal, uitlegvideo's voor studenten, het leesproject en de centrale examinering. Zij is sinds 1997 werkzaam als docent in het mbo-onderwijs.

Fleur Basten is docent Nederlands aan de opleidingen Pedagogisch Werk en Onderwijsassistent. Zij volgde de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands aan de Hogeschool Utrecht waar zij haar passie voor lesgeven in het mbo ontdekte. Daarna rondde zij haar master Toegepaste Taalwetenschap met de specialisatie Nederlands als tweede taal (NT2) af aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Hier behaalde zij ook haar NT2-lesbevoegdheid en kwam zij in aanraking met het doen van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Afgelopen jaar is zij samen met collega Meike Korpershoek het Project Geletterdheid gestart. Dit project heeft als doel de geletterdheid van mbo-studenten te stimuleren.

Deelsessie 6 – Beroepsgericht, functioneel taalonderwijs voor Nt2-talent in de zorg

Arja de Vries, Aventus

De samenleving is divers, verandert en ook het onderwijs en de zorg veranderen mee. Binnen het project Kleurrijk Zorgen wordt NT2-talent met een afstand tot werken voorbereid op een toekomst in de zorg. Door nauw samen te werken met het werkveld en een integrale aanpak worden kandidaten begeleid en voorbereid op een BBL-opleiding. Vanuit de contouren van het project worden ervaringen en waardevolle lessen gedeeld. Met praktische voorbeelden en opdrachten wordt in deze sessie ingezoomd op een belangrijke pijler van de vooropleiding: beroepsgericht, functioneel taalonderwijs voor NT2-talent.

Arja de Vries is docent Nederlands NT2 en werkzaam als taalexpert bij de sector Zorg en Welzijn van Aventus. Haar expertise richt zich op het integreren van taal in de beroepscontext, nieuwkomersonderwijs en culturele diversiteit binnen het mbo. Arja houdt zich bezig met taalbeleid, onderzoek, advies en het begeleiden van teams bij het versterken van taalonderwijs. Het afgelopen jaar is zij werkzaam geweest als projectcoördinator Kleurrijk Zorgen (Apeldoorn).

Deelsessie 7 – Zonder taal staat alles stil: Onderwijsgroep Tilburg zet stevig in op taalontwikkeling

Sandra Triou, ROC Tilburg

Tijdens deze deelsessie wordt ingegaan op de verschillende taalinterventies van Onderwijsgroep Tilburg. Naast organisatie brede initiatieven, wordt aandacht besteed aan de (actuele) ontwikkelingen bij Dienstverlening, de afdeling van Sandra. Een mbo-school op niveau 2 met verschillende (elkaar versterkende) profielen, een dubbelkwalificatie en een bijzondere studentenpopulatie. Succesvolle interventies op het gebied van taalontwikkeling zijn de locatiebibliotheek, de leesuurtsjes en het teambreed gedragen Taalgericht beroepsonderwijs. Er wordt gekeken naar successen, naar kansen en beperkingen en praktische ontwerptrajecten.

Sandra Triou is docent Nederlands en Frans, remedial teacher en heeft een master leren & innoveren. Binnen Onderwijsgroep Tilburg is ze naast docent ook Taalcoördinator en onderwijsvernieuwer. Voor de opleidingsschool-013 verzorgt Sandra workshops taalbewust beroepsonderwijs/taalgericht vakonderwijs en daarnaast coacht ze een professionele leergemeenschap rond het thema gepersonaliseerd leren. Sandra krijgt naast het lesgeven veel energie van het begeleiden en ontwikkelen van collega's en teams. Het grote belang van taalontwikkeling staat bovenaan haar lijstje verbetering onderwijskwaliteit: voor studenten én binnen de organisatie.

Deelsessie 8 - Het Vertalen van het leren van het beroep naar het werken in het werkveld

Maurice de Greef

In deze deelsessie werk je aan een kort actieplan om als mbo-docent samen met collega's taal geïntegreerd aan te kunnen bieden in de beroepsgerichte lessen. Resultaat is namelijk dat de studenten actief worden op de arbeidsmarkt en dat kan alleen als ze voldoende taalvaardigheden hebben. Maar hoe leren we ze dat nu aan op een passende manier? Wat zou je als docent kunnen doen en welke opdrachten kun je aan de student geven? Maurice de Greef laat je zien wat uit onderzoek blijkt te werken en samen vertaal je dat naar concrete acties voor je eigen mbo-opleidingen.

Maurice de Greef is leerstoelhouder van de UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie aan de Vrije Universiteit Brussel. Hij heeft circa 130 onderzoeken gedaan naar de impact en succesfactoren van leren waarin hij het belang van basisvaardigheden voorop stelt. Hierbij heeft hij met name aandacht voor de deelnemers waarvoor leren niet altijd vanzelfsprekend is (korteropgeleiden, laaggeletterden, migranten, ouderen, voortijdig schoolverlaters). In samenspraak met diverse partners in het werkveld heeft hij in kaart gebracht wat investering in leren kan opleveren zowel voor onze arbeidsmarkt, het welzijn van mensen, de armoedepositie van mensen, maar ook de gezondheid van mensen.